

DOI: 10.32347/2076-815x.2020.75.233-248

УДК 711.7:625.46

к.арх., доцент **Мазур Т.М.**,
Tamara.M.Mazur@edu.lpnu.ua, ORCID: 0000-0003-0930-1953,
Король Є.І., Yevheniia.I.Korol@edu.lpnu.ua , ORCID: 0000-0003-3336-2000,
Національний університет «Львівська політехніка»

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КУРОРТНИХ МІСТЕЧОК В ЗОНІ ВПЛИВУ ВЕЛИКОГО МІСТА (на прикладі стм. Великий Любінь Львівської області)

Аналізуються перспективи відродження курорту Великий Любінь та можливості розвитку в ньому масової короткочасної рекреації для мешканців міста Львова. Представлені пропозиції розвитку відповідної туристично-рекреаційної інфраструктури.

Ключові слова: бальнеологічний курорт; лікувально-оздоровчі та туристично-рекреаційні ресурси; курортна інфраструктура.

Постановка проблеми. На протязі останніх років Львів все гостріше відчуває потребу в організації достатньої кількості місць відпочинку городян як в планувальній структурі міста, так і в його приміській зоні. Місто з однією із найвищих в Україні щільністю забудови продовжує ущільнюватись внаслідок інтенсивного будівництва нових житлових і громадських комплексів, а придатні для відпочинку природні ландшафти стрімко скорочуються. Існуючі рекреаційні об'єкти вже не задовольняють зростаючі потреби мешканців Львова; багато раніш активно функціонуючих місць відпочинку погіршили свої екологічні і санітарні характеристики або стихійно приватизуються, що обмежує їх користування бюджетними відпочивальниками [1,2] В таких обставинах доцільною є переорієнтація мешканців Львова на більш повне використання рекреаційного потенціалу курортних поселень Львівщини.

Львівська область володіє значним курортно-рекреаційним потенціалом. Природне середовище Львівщини з її ландшафтним різноманіттям, сприятливим для оздоровлення і відпочинку помірно-континентальним кліматом, лісовими масивами Розточчя і Карпат, величезними запасами мінеральних вод, озокериту, лікувальних торф'яних грязей, створює для цього якнайкращі передумови [3,4]. Усі бальнеологічні курорти на території області (Немирів, Шкло, Великий Любінь, Трускавець, Східниця, Моршин, Розлуч, Сасів, Черче) це малі міста і селища, що мають давню історичну традицію. Однак складні політичні і соціально-економічні чинники та зміни у структурах власності негативно позначились на їх лікувальних та організаційно-

господарських можливостях. Більшість з них, окрім Трускавця, Східниці, Моршина, стали занепадати і перебувають у депресивному стані. Наявність в цих поселеннях тільки одного санаторного закладу обмежує можливості використання їх бальнеологічних ресурсів [5]. Відродження занедбаних курортних містечок Львівщини пов'язано не тільки з потребами оновлення і розбудови існуючої санаторно-курортної інфраструктури, але й з більш повним використанням наявного рекреаційного потенціалу. В такому контексті доцільно повернутись до самого змісту поняття «курорт», яке за час свого існування пройшло певну історичну еволюцію. Протягом XIX і на початку XX ст. «поняття «курорт» охоплювало всю систему закладів санаторно-курортного лікування, відпочинку та туризму», виступаючи «інтегрованим поняттям стосовно всієї галузі» [6]. У 60-70 рр. XX ст. внаслідок інтенсивного розвитку системи суспільного розподілу праці та галузевої спеціалізації санаторно-курортне лікування, туризм та рекреація виділяються як окремі сфери суспільної діяльності. На сьогодні знову відбувається повернення до інтеграції на основі *принципу компліментарності*, тобто взаємодоповнення цих споріднених функцій [5, 6, 7]. Принцип компліментарності, як поєднання лікування, відпочинку і туризму, є дуже органічним для малих курортних поселень. Його реалізація на практиці не лише покращить умови перебування на санаторно-курортному лікуванні, але й приваблюватиме до таких містечок просто відпочивальників, що сприятиме їх соціально-економічній стабілізації та повністю відповідає історичній містобудівній традиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню та оцінці лікувально-оздоровчих, рекреаційних та туристичних ресурсів західного регіону України присвячені наукові праці М. Долішнього, В. Кравціва, Л. Гриніва, В. Мацоли; питання історії виникнення і формування курортних поселень на території Львівщини висвітлені в роботах Б. Барчевські, Г. Гонсьоровські, Ю. Дітля,; принципи функціонально-планувальної, архітектурно-просторової та ландшафтної організації курортно-рекреаційних зон і населених місць розглянуті в працях Т.Панченко, І.Родічкіна, Ю.Хромова, Б.Посацького, Я.Тараса, М.Габреля.

Метою публікації є визначення напрямків і представлення пропозицій функціонально-планувальної та ландшафтно-просторової реорганізації смт. Великий Любін з метою його переорієнтації від монофункціонального санаторно-курортного використання на рекреаційну поліфункціональність та перетворення в осередок відпочинку для мешканців Львова.

Основна частина.

Серед курортних містечок Львівщини найкращі перспективи розвитку як осередок масового відпочинку мешканців Львова має Великий Любін з огляду

на його розташування на території новоствореного Львівського району на віддалі 28 км від обласного центру, з яким має добре автомобільне і залізничне сполучення (рис. 1).

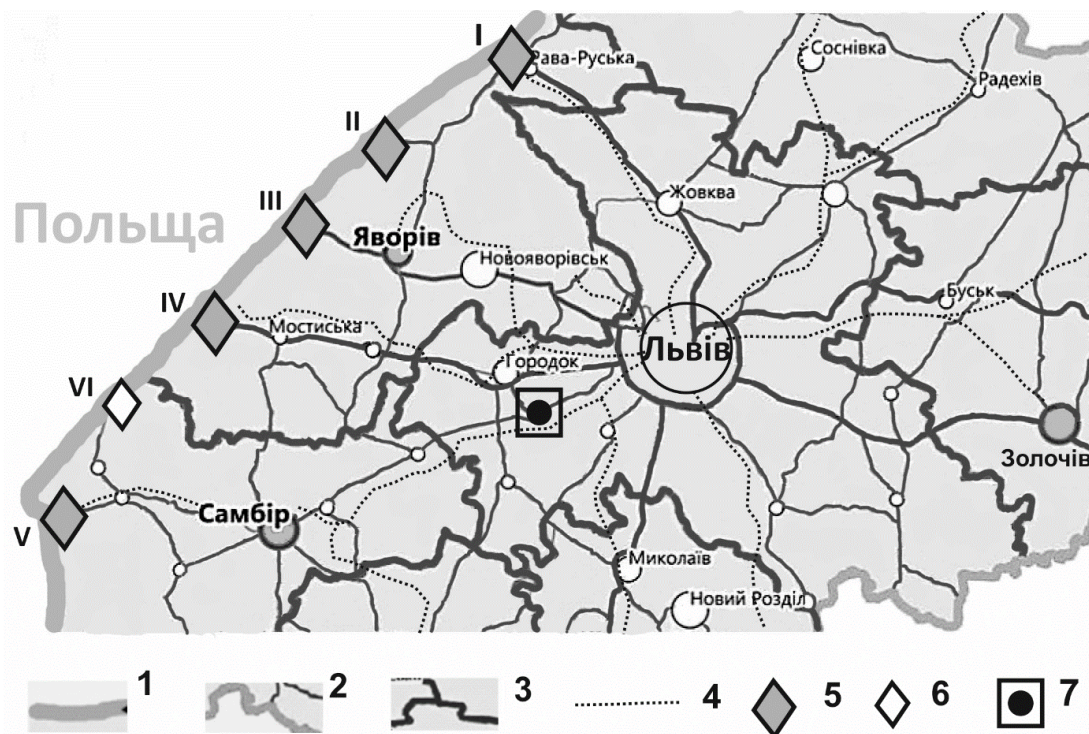

Рис. 1. Курорт Великий Любін в структурі розселення Львівського району.
 1 – державний кордон; 2 – межа Львівської області; 3 – межа нових районів Львівщини (за даними голови Львівської ОДА Максима Козицького [8]) 4 – залізниця; 5 – контрольно-пропускний пункт (I - КПП Рава-Руська-Гребенне (Hrebenne); II – КПП Грушів-Будомеж (Budomierz); III - КПП Краковець-Корчова (Korczoza) [9]; IV – КПП Шегені-Медика (Medyka); V – КПП Смільниця-Кросценко (Krościenko); VI - піший перехід на КПП Мальговиці_ Нижанковичі [10]); 7 – курорт Любін Великий.

Великий Любін це один з найстаріших курортів України і Європи, прославлений своїми унікальними природно-лікувальними ресурсами – мінеральними сірководневими водами мацестинського типу і торф'яними багнами, якому у 2018 р. виповнилось 240 років від офіційної дати його заснування. Відзначається високою ефективністю лікування; його головний профіль – хвороби серцево-судинної та нервової системи, опорно-рухового апарату, гінекологічні та шкірні захворювання.

Розвиток поселення Великий Любін і розвиток курорту у ньому тісно взаємопов'язані. Перші писемні згадки про поселення Любін припадають на початок XIII ст., тобто на період Княжої доби. І перші історичні відомості про великолюбінські мінеральні води сягають у сиву давнину. У Любені з незапам'ятних часів люди навчилися використовувати оздоровчі можливості сірководневих джерел. Лікувались примітивним способом – купались у

джерелах і торф'яних калабанях. Згодом почали підігрівати воду, що значно підсилювало лікувальний ефект: розбивали намети і в привезених з собою котлах підігрівали сірководневу воду, наповнювали нею діжі і купались в них. Так тривало допоки цілющими властивостями любінських вод та багн не зацікавилися хворі з львівської знаті, спонукавши лікарів до вивчення їх цілющих можливостей. Оздоровчі властивості мінеральних джерел Любіня вперше узагальнено і науково описано у 1575 році Войцехом Очком, краківським вченим і особистим лікарем короля Стефана Баторія [11].

Збагнувши, що з лікувального процесу можна отримати чималий зиск, до нього завжди долучались усі власники поселення Великий Любінь. Одними із таких перших власників була родина львівських патриціїв Вільчиків, які для всіх бажаючих оздоровитися встановлювали спеціальні купальні ванни. В кінці XVI ст. на околиці Любеня Великого біля одного із найпотужніших джерел Вільчики збудували щось на зразок першої водолікарні.

З давніх часів на території маєтку власників Великого Любеня було споруджено оборонний замок, який багато разів перебудовувався. У XVIII ст. новими власниками маєтку Гуменецькими оборонну споруду було переобладнано під палацик і закладено величезний парк, який став основою пізнішого курортного парку і в якому до наших часів збереглися рідкісні дерева: модрини, платани, італійські сосни, а також липи, буки, дуби, яким минуло понад 300 років.

У 1778 році після входження Галичини до складу Австро-Угорщини з'являється перша друкована праця про цілющі властивості великолюбінських сірководневих джерел, автором якої був австрійський підприємець, спеціаліст із видобутку сірки Серж, яких за згодою тогочасного власника Великого Любеня графа Ю. Яблоновського вписав курорт до державного реєстру Австро-Угорської імперії. Відповідно, саме 1778 рік вважають офіційною датою заснування курорту. У друкованих джерелах про великолюбінські цілющі джерела, а саме в працях львівського аптекаря Т. Торосевича зазначається, що 1778 рік став початком масового лікування на курорті. У 1798 р. львівський лікар К. Крочкевич разом з аптекарем Т. Торосевичем видали брошуру «Загальні правила купелів у Любені», в якій охарактеризували хімічні властивості його мінеральних джерел, що сприяло вдосконаленню лікувальних процедур. Вже наприкінці XVIII ст. у Великому Любені для курортників було збудовано декілька пансіонатів і готелів, а також будівель для лікування мінеральними ваннами та торф'яними пелоїдами. А на початок XIX ст. тодішня власниця містечка графиня М. Яблоновська зуміла так високо піднести престиж курорту, що до нього приїздили хворі із найвіддаленіших куточків Польщі та Австро-Угорської імперії.

Протягом ХІХ ст. активно продовжуються наукові дослідження лікувальних вод курорту. У 1823 р. з'являється стаття Карла Саламона «Короткі відомості про води сірчані в Любеню». Лікар Я. Хадзінські, який працював у санаторії Любеня, в 1886 р. видає фундаментальну працю «Про сірчані джерела Любеня, їх застосування та ефективність з огляду на хімічний склад». Польські вчені і дослідники називали курорт «Великий Любень» - «князем польських сірчаних вод» (рис. 2,3) [12].

У 1853 р. містечко Великий Любінь разом з курортною забудовою переходить у власність підприємця І. Брунера, який так розбагатів на нафтових промислах Борислава, що купує собі у австрійського цісаря титул.

Нові власники барони Бруніцькі багато долучились до розбудови курорту: збудували нову купальню на 50 кабін, три пансіонати, які назвали іменами своїх доньок «Софія», «Марія» і «Гелена», а двом лікувальним джерелам присвоїли імена синів – «Людвіг» і «Адольф», побудували готель «Конкордія», розширили курортний парк. Подальшому розвитку курорту дуже посприяла прокладена у 1902 р. залізнична колія, що пов'язала Львів із Самбором, а згодом і з іншими містами Галичини. Лічниця у Великому Любені набуває все більшої популярності, перетворившись у зразковий європейський курорт на лікування до якого приїздять хворі з України, Польщі, Росії, Австрії, Німеччини. Зростає кількість його відвідувачів – якщо в кінці ХІХ ст. протягом сезону тут оздоровлювалось до 900 осіб, то в першій чверті 20 ст. ця цифра зросла до 2000 курортників. Санаторій Великого Любеня до 1939 р. вважався курортом європейського значення, де панував високий комфорт перебування і обслуговування завдяки розвиненій інфраструктурі - бальнеологічне відділення, фізіотерапія, вілли-пансіонати, готелі, ресторани, банк, пошта, пляж, рибні стави, прекрасний курортний парк з басейном та цілющими джерелами [13].

За роки радянської влади курорт Великий Любінь був перетворений не тільки у провідний бальнеологічний центр України, а й у здравницю всесоюзного значення, куди щороку на лікування приїздило понад 7 тисяч осіб. Протягом 1960-1980 рр. на території санаторію було збудовано 5 нових спальних корпуси, клуб-їдальня на 500 місць, відремонтовано водолікарню, для відпочинку курортників створено спортивний комплекс із ігровими майданчиками, тенісним кортом і басейном, значно розширено зелену зону - до курортного парку площею 50 га додався насаджений в долині р. Верещиці березовий гай площею 30 га.

У 2010 р. санаторій «Любень Великий» внаслідок неякісного управління, великої фінансової заборгованості та відсутності інвестицій в його ремонт та переоснащення був практично закритий (із 4 спальних корпусів функціонував

Курорт Великий Любінъ – кінець XVIII ст.

Курорт Великий Любінъ – перша чверть XX ст.

Рис. 2. Курорт Великий Любінъ – історична еволюція.

Б

В

Г

Д

Рис. 3. Забудова курорту Великий Любінь в першій чверті ХХст.

А. – загальний вигляд санаторію; **Б.** - танцювальна зала; **В.** – ресторан; **Г.** – каплиця в курортному парку; **Д.** – вілла-пансіонат

лише один на 250 місць, на території не працювала пральня, закрилося гінекологічне відділення, відділення реабілітації дітей з ДЦП; зафіксовані

витоптування насаджень та стихійні смітники в південній частині курортного парку). Протягом останніх років завдяки проведеним адміністративним та економічним заходам санаторій і, відповідно, курорт Великий Любінь почали поступово відроджуватись. Проведені ремонтні роботи ряду будівель санаторію (заміна котельні, ремонт водогрязелікарні, даху їдальні тощо). Розширюються види санаторно-курортних послуг: у селищі поблизу санаторію практично завершено будівництво центру для реабілітації та перекваліфікації інвалідів, в тому числі учасників АТО [11].

Місцева адміністрація і громада містечка опрацювали стратегію розвитку Великого Любіня до 2027 року, в якій головною метою вбачають у поверненні йому статусу відомого процвітаючого курорту та центру відпочинку і екотуризму, адже колись влітку на відпочинок до Любіня приїздили сотні львів'ян. За приклад взяли гміну «Криниця Здрув» (Криниця Здоров'я) у сусідній Польщі, яка дуже вдало експлуатує свої курортний та рекреаційний потенціал [14, 15].

Селище Великий Любінь, що розкинулось на лівобережній надзаплавній терасі долини р. Верещиці, окрім унікальних бальнеологічних ресурсів володіє значним рекреаційним потенціалом. Поблизу населеного пункту відсутні ліси та інші лісо вкриті землі, однак зелені насадження присутні у вигляді значних паркових зон – історичного курортного парку та насадженого в середині минулого століття березового гаю. У смт. Великий Любінь знаходяться чотири об'єкти природо-заповідного фонду. Це розміщені на території санаторію «Любінь Великий» гідрологічна пам'ятка природи «Свердловина №1-К», яка сьогодні є основним джерелом лікувальних вод та курортний парк санаторію. На території Великолюбінської школи-інтернату, що розмістилась в колишньому палаці XVIII ст., перебудованому в 1909-1910 рр. баронами Бруніцькими за проектом архітектора Яна Шульца в необарокових формах (пам'ятка архітектури місцевого значення), знаходяться ботанічна пам'ятка «Віковий дуб» та об'єкт ПЗФ – пам'ятка садово-паркового мистецтва «Парк XVII ст.». На більшості об'єктів «межі охоронної території не встановлені на місцевості, що не дозволяє максимально повно використовувати їх для рекреації і здійснювати виховну роботу серед населення» [16]. Ефективна організація лікувального процесу і відпочинку ставить особливо високі вимоги до ландшафтно-просторової організації курортних поселень, що потребує цілого комплексу заходів щодо приведення всіх існуючих ландшафтно-рекреаційних територій до якісно кращого стану. Насамперед, реконструкції історичних курортних парків – пам'яток садово-паркового мистецтва на основі ґрунтовних історико-архітектурних і дендрологічних розвідок та інвентаризації зелених насаджень. Важливим також є збільшення площі і розширення

функціонального змісту ландшафтно-рекреаційних територій. Розвиток зелених насаджень не тільки підвищує комфортність та естетичний вигляд середовища для відпочинку, але й стабілізуюче впливатиме на екологічний стан довкілля і збереження природного ландшафту місцевості, зокрема режиму водоєм та гідромінеральних ресурсів. Завдання особливо актуальне для успішного функціонування курорту, оскільки екологічна ситуація у Великому Любіні характеризується перевищенням гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин в атмосфері, спричинених розміщенням курорту на автомагістралі з інтенсивним транспортним рухом. Слід також відзначити наявність значних заболочених ділянок в долині р. Верещиці, існування яких погіршує умови відпочинку [16]. Курорт Великий Любінь володіє величезними гідроресурсами. Передусім це р. Верещиця, що протікає вздовж західної межі селища (річка досить повноводна, шириною 10-15м). Серед водних об'єктів наявні численні штучні стави загальною площею 600 га, які використовуються для рибного господарства, але додатково можуть використовуватись і для рекреації. Відповідно, у Великому Любіні існують особливо сприятливі передумови для організації різноманітних рекреаційних занять, пов'язаних з відпочинком біля води.

На кафедрі містобудування НУ «Львівська політехніка» в процесі курсового і дипломного проектування були опрацьовані пропозиції містобудівного розвитку смт. Великий Любінь, спрямовані на формування максимально сприятливих передумов для відродження курорту як *інтегрованого лікувально-оздоровчого та рекреаційного осередку*, який водночас зможе розширити можливості мешканців Львова в задоволенні потреб масового короткочасного відпочинку.

Планувальна концепція полягала у створенні цілісної просторової системи, що об'єднує курортні об'єкти спеціалізованого профілю та полі функціональні рекреаційні утворення шляхом:

- архітектурно-ландшафтної реконструкції освоєних курортних територій;
- формування «паралельної» рекреації у відповідності з наявним природно-ландшафтним та історико-культурним потенціалом, що розбудовується на основі приватної ініціативи незалежно від діючих курортних об'єктів і структур (рис. 4,5).

Композиційне рішення підпорядковується водній системі Великого Любіня як головному функціональному компоненту лікування, оздоровлення та відпочинку. Існуюча курортна зона, що охоплює територію санаторію «Любінь Великий» із старовинним курортним парком та березовим гаєм і територію новозбудованого реабілітаційного центру, сформувалась в південно-західній частині селища і тяжіє до долини р. Верещиці. В її межах пропонуються:

Рис. 4. Концепція розвитку рекреації в стм. Великий Любінь

- 1 – межа курортно- рекреаційної зони ; 2 – межа проектованої рекреаційної зони;
3 – межа існуючої курортної зони.

ландшафтно-планувальна реорганізація та благоустрій занедбаних паркових територій санаторію; формування парку болотяної флори і фауни в долині р. Верещиці з метою усунення надмірної заболоченості і запобігання забрудненості і пошкодження цінних лікувальних ресурсів; на вільних територіях поблизу санаторію, реабілітаційного центру та школи-інтернату передбачено створення спортивного парку – озеленого комплексу відкритих спортивних споруд (стадіону з трибунами, спортивних майданчиків різного функціонального призначення).

Рекреаційна зона формується в північно-західній частині курорту на надзаплавних територіях біля ставив і включає: водно-спортивну базу цілорічної дії, наметове містечко, облаштовані пляжі з фізкультурно-ігровими

Рис. 5. Пропозиція архітектурно-ландшафтної реорганізації курорту Великий Любінь. Генплан.

1 – кемпінг; 2 – спортивно-відпочинкова база; 3 – меморіальний парк «Пагорб Слави»; 4 – мотель; 5 – історичний курортний дендропарк; 6 – прогулянковий парк березовий гай з зоною відпочинку «Лісові озера»; 7 – ландшафтний парк болотяної флори і фауни; 8 – реабілітаційний центр; 9 – територія школи-інтернату (палац Бруницьких - пам'ятка архітектури і пам'ятка садово-паркового мистецтва «Парк XVII ст.»); 10 – спортивний парк; 11 – оглядовий пішохідний міст з в'їзним знаком; 12 – санаторій Любінь Великий; 13 – агрооселі; 14 – залізнична станція

майданчиками, пунктами прокату інвентарю, солярії, аерарії, човнярські станції, місця риболовлі тощо. На вільних територіях в північній частині селища пропонується виділити ділянки для розвитку сільського зеленого

туризму. Мала рекреація на базі агроосель урізноманітнить асортимент рекреаційних послуг та дасть можливість розвинути сімейний бізнес, залучаючи приватний сектор в сферу рекреаційного обслуговування.

Розвинена мережа прогулянкових озелених пішохідних зв'язків поєднує всі ландшафтно-рекреаційні території з об'єктами курортно-рекреаційного призначення в єдиний цілісний організм.

Висновки. В курортних містечках Львівської області існують сприятливі природні передумови не тільки для бальнеологічного лікування, але й для розвитку рекреації та туризму, що може стати додатковим чинником їх відродження та соціально-економічного і містобудівного розвитку.

Розширення видів і форм рекреації необхідно впроваджувати відповідно до ресурсного потенціалу місцевості. Важливо також створити сприятливі економічно-правові та організаційні умови для залучення середнього і малого бізнесу в сферу надання рекреаційних послуг. Питання про масштаби нового будівництва потрібно вирішувати на основі раціонального використання наявних лікувально-рекреаційних ресурсів, архітектурно-містобудівних традицій та збереження естетичної цілісності курортного середовища.

Список джерел:

1. *Організація рекреаційно-оздоровчих закладів і місць відпочинку у приміській зоні Львова* / Русанова І.В., Данилко Н.Я. // Архітектура. Вісник Національного університету Львівська політехніка, 2015. Вип. 816. - С. 154-159
2. *Розвиток рекреаційно-відпочинкових територій з використанням водойм у межах приміської зони великого міста (на прикладі Польщі)* / Данилко Н.Я. // Креативний урбанізм: до століття містобудівної освіти у Львівській політехніці: монографія / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. політехніка»; за заг. ред.: Б. Черкеса, Г. Петришин. - Львів : Вид-во Львів. Політехніки, 2014. – С.771-777
3. Мацола В. І. *Рекреаційно-туристичний комплекс України* / В. І. Мацола. – Львів: Інститут регіональних досліджень НАНУ, 1997. – 259 с.
4. Кравців В. С. *Рекреаційна політика в Карпатському регіоні: принципи формування, шляхи реалізації* / В. С. Кравців, В. К. Євдокименко, М. М. Габрель, М. В. Копач. – Чернівці: Прут, 1995. – 72 с.
5. *Проблеми містобудівного розвитку міст-курортів Львівщини* / Мазур Т.М., Король Є.І. // Архітектура. Вісник Національного університету Львівська політехніка, 2017. Вип. 878. - С. 100-107
6. Панченко Т.Ф. *Туристичне середовище: архітектура, природа, інфраструктура*. Монографія./ Т.Ф. Панченко.- К: Логос. 2009. - 176 с.
7. *Проблеми рекреаційного використання бальнеологічних курортів (на прикладі Львівської області)* / Головатий М.В.//Вісник Львівського університету. Серія географічна, 2013. Вип. 42 С. 78-85
8. Пласкоть Є. *7 районів та 73 ОТГ: якою буде Львівщина після реформи децентралізації* [Електронний ресурс]: 032. Уа Сайт міста Львова. - Режим доступу: <https://>

//www.032.ua/news/2792701/7-rajoniv-ta-73-otg-akou-bude-lvivsina-pisla-reformi-decentralizacii (16.08.2020)

9. *Митні переходи до Польщі*. - Режим доступу: <https://vsetutpl.com/ru/tamozhennyue-perekhody> (18.07.2017)

10. *Піший перехід на новому КПП Мальговиці-Нижанковичі таки побудують*. - Режим доступу: <http://vsetutpl.com/pishyy-perekhid-na-novomu-kpp-malgovytsi-nyzhankovychi-taky-pobuduyut> (21.08.20).

11. Ціцюра З. *Санаторій «Любінь Великий» - від минулого до сьогодення*. – Львів: «Тріада плюс», 2013. – 156 с.

12. *Курорт Великий Любінь на ретро фото*. [Електронний ресурс]: Фотографії старого Львова. - Режим доступу: <https://photo-lviv.in.ua/kurortnyj-velykuj-lyubin-na-retro-foto/> (20.10.2017)

13. *Селище міського типу Великий Любінь. Історична довідка*. [Електронний ресурс]: GOV.UA державний сайт України. Великолюбінська громада Львівська область, Городоцький район. Режим доступу: <http://velykolubinska.gromada.org.ua/ljubin-velikij-16-00-40-22-12-2017/>

14. *Великолюбінська ОТГ представила стратегію на десятиріччя*. [Електронний ресурс]: УКРІНФОРМ. Мультимедійна платформа іномовлення України. - Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2570152-velykolubinska-otg-predstavila-strategiu-na-desatiriccca.html> (31.10.18)

15. Тимечко І.Р. *Територіальна громада у транскордонному просторі: чинники, закономірності, пріоритети розвитку*: монографія / ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України”. Львів, 2019. 444 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190008.pdf>

16. Головатий М.В. *Еколого-географічний аналіз та оцінка бальнеологічних курортів Львівської області*. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук. - Режим доступу: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/aref_holovaty.pdf (24.11.2016)

к.арх., доцент Мазур Т.Н., Король Е.И.,
Национальный университет «Львовская политехника».

НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ КУРОРТНЫХ ГОРОДКОВ В ЗОНЕ ВЛИЯНИЯ БОЛЬШОГО ГОРОДА (НА ПРИМЕРЕ ПГТ. ВЕЛИКИЙ ЛЮБЕНЬ ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ)

Анализируются перспективы возрождения курорта Великий Любень и возможности развития в нем массовой кратковременной рекреации для жителей города Львова. Представлены предложения развития соответствующей туристско-рекреационной инфраструктуры.

Ключевые слова: бальнеологический курорт; лечебно-оздоровительные и туристско-рекреационные ресурсы; курортная инфраструктура.

PhD in architecture, docent Tamara Mazur, Evgeniya Korol,
National University of "Lviv Polytechnic".

DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF RESORT TOWNS IN THE ZONE OF INFLUENCE OF A LARGE CITY (FOR EXAMPLE TOWNSHIP VELIKY LYUBEN, LVIV REGION)

A large number of healing mineral springs have been discovered in Subcarpathia already in the first half of the XIX century. This created a demand to set up a lot of resort towns. Among those, Truskavets and Velykyi Lubin have been wellrecognized across Europe at the end of the XIX century. During Soviet period (1960–1990 years) large public sanatoriums have been built and small resort towns of Lviv region turned into major Ukrainian balneological centers.

Ukraine becoming independent, difficult political and economic transformations affected the medical and economic potential of resorts in the region. Most of them started to decline and now require effective strategies for urban regeneration.

Effective medical treatment sets high requirements for the landscape and spatial organization of the resort towns and demands a whole range of measures to bring the recreational areas to a far better aesthetic appearance and efficient functionality. First of all, it is needed to reconstruct the historic resort parks on the basis of historical, architectural and dendrological studies. It is also important to enlarge the green areas and expand the functionality of landscape and recreational areas. Accordingly, resort towns should be planned in deep interconnection with the whole system of landscape and recreational territories of the town.

The authors of the article propose to disregard the monofunctional health-therapeutic use of these territories and refocus them on the recreational multifunctionality on the basis of private businesses. This approach is far more consistent with current socio- economic changes of society. Therefore, there are truly favorable conditions for the implementation of the principle of recreational multifunctionality when working over master plans of this towns.

The article describes the principles of their functional, planning, and architectural reorganization, and presents findings and recommendations on this topic.

Key words: balneological resort; health-improving and tourist-recreational resources; resort infrastructure.

REFERENCES

1. Organization of recreation and recreation facilities in the suburban area of Lviv [Orhanizatsiia rekreatsiino-ozdorovchykh zakladiv i mistv vidpochynku u prymiskyi

zoni Lvova] / Rusanova I.V., Danylko N.Ia. // *Arkhitektura. Visnyk Natsionalnoho universytetu Lvivska politekhnika*, 2015. Vyp. 816. - S. 154-159 {Ukrainian}

2. Development of recreation and resort areas using reservoirs within the suburban area of a large city (for example Poland) [Rozvytok rekreatsiino-vidpochynkovykh terytorii z vykorystanniam vodoim u mezhakh prymiskoi zony velykoho mista (na prykladi Polshchi)] / Danylko N.Ia. // *Kreatyvnyi urbanizm: do stolittia mistobudivnoi osvity u Lvivskii politekhnitsi: monohrafiia / M-vo osvity i nauky Ukrainy, Nats. un-t «Lviv. politekhnika»*; za zah. red.: B. Cherkesa, H. Petryshyn. - Lviv : Vyd-vo Lviv. Politekhniky, 2014. – S.771-777 {Ukrainian}.

3. Matsola V. I. Recreational and tourist complex of Ukraine [Rekreatsiino-turystychnyi kompleks Ukrainy] / V. I. Matsola. – Lviv: Instytut rehionalnykh doslidzhen NANU, 1997. – 259 s. {Ukrainian}

4. Kravtsiv V. S Recreational policy in the Carpathian region: principles of formation, ways of implementation [Rekreatsiina polityka v Karpatskomu rehioni: pryntsyipy formuvannia, shliakhy realizatsii] / V. S. Kravtsiv, V. K. Yevdokymenko, M. M. Habrel, M. V. Kopach. – Chernivtsi: Prut, 1995. – 72 s. {Ukrainian}.

5. Problems of urban development of resort cities in Lviv region [Problemy mistobudivnoho rozvytku mist-kurortiv Lvivshchyny] / Mazur T.M., Korol Ye.I. // *Arkhitektura. Visnyk Natsionalnoho universytetu Lvivska politekhnika*, 2017. Vyp. 878. - S. 100-107 {Ukrainian}.

6. Panchenko T.F. Tourist environment: architecture, nature, infrastructure. Monograph [Panchenko T.F. Turystychnye seredovyshe: arkhitektura, pryroda, infrastruktura. Monohrafiia]. / T.F. Panchenko.- K: Lohos. 2009.- 176 s. {Ukrainian}.

7. Problems of recreational use of balneological resorts (on the example of the Lviv region) [Problemy rekreatsiinoho vykorystannia balneolohichnykh kurortiv (na prykladi Lvivskoi oblasti)] / Holovatyi M.V. // *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia heohrafichna*, 2013. Vyp. 42 S.78-85 {Ukrainian}.

8. Plaskon Ye. 7 districts and 73 the United territorial community: what will be the Lviv region after the decentralization reform ч [Plaskon Ye. 7 raioniv ta 73 OTH: yakoiu bude Lvivshchyna pislia reformy detsentralizatsii]. [Elektronnyi resurs]: 032. Ua Sait mista Lvova. - Rezhym dostupu: <https://www.032.ua/news/2792701/7-rajoniv-ta-73-otg-akou-bude-lvivsina-pisla-reformi-decentralizacii> (16.08.2020) {Ukrainian}.

9. Customs crossings to Poland [Mytni perekhody do Polshchi]. - Rezhym dostupu: <https://vsetutpl.com/ru/tamozhennye-perekhody> (18.07.2017) {Ukrainian}.

10. Pedestrian crossing at the new checkpoint Malgovitsy-Nizhankovichi will still be built [Pishyi perekhid na novomu KPP Malhovytysi-Nyzhankovychi taky

pobuduiut]. - Rezhym dostupu: <http://vsetutpl.com/pishyy-perekhid-na-novomu-kpp-malgovytsi-nyzhankovychi-taky-pobuduyut> (21.08.20). {Ukranian}.

11. Tsitsiura Z. Health resort "Lubin the Great" - from the past to the present [Tsitsiura Z. Sanatorii «Liubin Velykyi» - vid mynuloho do sohodennia]. – Lviv: «Triada plus», 2013. – 156 s. {Ukranian}.

12. Resort Velykyi Lyubin ' on the retro picture [Kurort Velykyi Liubin na retro foto]. [Elektronnyi resurs]: Fotohrafii staroho Lvova. - Rezhym dostupu: <https://photo-lviv.in.ua/kurortnyj-velykyj-lyubin-na-retro-foto/> (20.10 2017) {Ukranian}.

13. Veliky Lubin urban-type settlement. Historical information [Selyshche miskoho typu Velykyi Liubin. Istorychna dovidka]. [Elektronnyi resurs]: GOV.UA derzhavnyi sait Ukrainy. Velykoliubinska hromada Lvivska oblast, Horodotskyi raion. Rezhym dostupu: <http://velykolubinska.gromada.org.ua/ljubin-velikij-16-00-40-22-12-2017/> {Ukranian}.

14. Velykoliubinske of the United territorial community presented the strategy for decades [Velykoliubinska OTH predstavyla stratehiu na desiatyrichchia]. [Elektronnyi resurs]: UKRINFORM. Multymediina platforma inomovlennia Ukrainy. - Rezhym dostupu: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2570152-velikolubinska-otg-predstavila-strategiu-na-desatiricca.html> (31.10.18) {Ukranian}.

15. Tymechko I. R. Territorial community in the cross-border space: factors, patterns, priorities of development: monograph [Terytorialna hromada u transkordonnomu prostori: chynnyky, zakonomirnosti, priorytety rozvytku: monohrafiia] / DU “Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy”. Lviv, 2019. 444 s. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190008.pdf> {Ukranian}.

16. Holovatyi M.V. Ecological and geographical analysis and assessment of balneological resorts in the Lviv region. Abstract of the dissertation for the degree of candidate of geographical Sciences. [Ekoloho-heohrafichnyi analiz ta otsinka balneolohichnykh kurortiv Lvivskoi oblasti. Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata heohrafichnykh nauk]. - Rezhym dostupu: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/aref_holovatyi.pdf (24.11.2016) {Ukranian}.